

Opettaja-oppilasvuorovaikutuksen merkitys alkuopetusikäisten työskentelytapojen kannalta

Eija Pakarinen

Vuorovaikutus

- Opettajan tehtävänä on mahdollistaa kiinnostuksen herääminen ja säilyminen oppimista kohtaan sekä luottamuksellinen, **turvallinen ilmapiiri** luokassa/ryhmässä sekä kaikkien osallisuus (tilaa erilaisuudelle, tilaa kokeilla ja erehtyä, kaikkien arvostaminen, hyväksynnän kokemus)

LAADUKAS VUOROVAIKUTUS RYHMÄSSÄ

Tunnetuki

Teaching Through Interactions (TTI)
(Hamre ym., 2013)

- Turvallinen ilmapiiri , hyvä ryhmähenki, kokemus välittämisestä ja arvostuksesta
- Vähän kielteistä kommunikointia ryhmässä
- Opettajan sensitiivisyys vahvaa, yksilöllistä huomiointia, lasten aloitteisiin vastaaminen
- Ystävällinen ja kohtelias kommunikointi

Toiminnan organisointi

- Selkeät säännöt, vähän tarvetta muistuttaa , ennakoiva puuttuminen
- Hyvin suunniteltu ja valmisteltu
- Työskentelyaika käytetään tehokkaasti
- Siirtymät ovat joustavia ja toimivia

Ohjauksellinen tuki (oppimisen ohjaaminen)

- Toiminta, vuorovaikutus ja kielellinen mallintaminen tukevat ymmärtämistä, ajattelua, ongelmanratkaisua ja käsitteiden oppimista
- Palaute on oppimisprosessia ohjaavaa
- Lapset ovat aktiivisia toimijoita ja osallistuvat aktiivisesti

Millaisin eväin koulutielle?

Oppimismotivaatiota käsittelevän tutkimuksen keskeisiä kysymyksiä ovat olleet:

-Miksi toiset lapset pitävät esimerkiksi matematiikasta mutta toiset eivät voi sietää sitä? Miksi toiset lapset pitävät kaikista oppiaineista -ja kokevat koulunkäynnin mielekkäänä - kun taas toiset lapset eivät pidä koulussa mistään eivätkä koe kiinnittyvänsä kouluun?

-Miksi toiset lapset pitävät vaikeista tehtävistä ja ovat sitkeitä pienistä epäonnistumisista huolimatta? Miksi toiset lapset ovat oppimistilanteissa ahdistuneita ja pyrkivät välttelemään vaikeita tehtäviä?

→ Mikä on motivaation merkitys oppimisessa ja ennen kaikkea, miten voidaan ohjata ja tukea motivaatioltaan erilaisia lapsia?

Oppimismotivaation osatekijät

2. TEHTÄVÄKOHTAISET MIELTYMYKSET:

Erilaisiin tehtäviin,
asioihin tai oppiaineisiin
liittyvä kiinnostus ja
arvostus

1. OPPIJAMINÄKUVA:

Näkemykset ja
uskomukset itsestä
oppijana

3.

TYÖSKENTELYTAVAT:

Suoriutuminen ja
kiinnostuksen
ylläpitäminen
oppimistilanteissa

Työskentelytavat (suoritusstrategiat)

- **Lapsilla erilaisia työskentelytapoja** jo koulun alkuvaiheessa (Aunola ym., 2002, 2003)
- **Tehtäväsuuntautuneisuus** (task-focused behavior).... myönteinen minäkuva, käsitys sisäisestä kontrollista, myönteiset tunteet, onnistumisen odotukset, sitkeys ja yritteliäisyys
 - matemaattisten taitojen ja lukutaidon kehitys (Aunola ym., 2003; Hirvonen ym., 2012; Onatsu-Arviolommi ym., 2002)
- **Tehtävien välttely** (task-avoidant behavior) epäonnistumisen ennakointi, käsitys ulkoisesta kontrollista, taipumus vältellä haasteita, vähäinen sitkeys ja yritteliäisyys, ahdistuneisuus → haittaa koulutaitojen kehitystä ja on yhteydessä oppimisen pulmiin (Hirvonen ym., 2013; Poskiparta ym., 2003; Valås, 2001)

Mitä tiedetään aikaisemmasta tutkimuksesta?

- Oppilaiden motivationaalinen ja ohjauksellinen tukeminen
→ **vähemmän tehtävän välttelyä** luokassa (Turner ym., 2002, 2003; Urdan, Midgley, & Anderman, 1998).
- Laadukas opettaja-oppilasvuorovaikutus
→ **vähemmän tehtävistä pois suuntautumista** (Pianta ym., 2002; Rimm-Kaufman ym., 2005; 2009).
- Tehokas ryhmän hallinta/toiminnan organisointi ja korkea ohjauksellisen tuen laatu → oppilaiden **vahvempi sitoutuminen** koulutyöhön (Downer ym., 2007; NICHD, 2005; Wharton-McDonald ym., 1998).
- Tunnetuen laatu tärkeää oppilaiden motivaation tukemisessa (Ruzek ym., 2016)

Mitä tiedetään aikaisemmasta tutkimuksesta?

- Opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutus on kaksisuuntaista (Downer ym., 2010; Nurmi, 2012)
- ✓ Lasten ominaisuudet (mm. koulutaidot, motivaatio, sosiaaliset taidot, käyttäytymisen pulmat) vaikuttavat opettajan heille antaman yksilöllisen tuen laatuun ja määrään, nk. evokatiivinen vaikutus (Nurmi ym., 2012; Silinskas ym., 2017)
- ✓ eskarilaisten vähäiset koulutaitoja ennakoivat valmiudet ennakoivat opettajan tarjoamaa korkeampaa tunnetuen, ohjauksellisen tuen ja toiminnan organisoinnin laatua ryhmässä myöhemmin (Pakarinen ym., 2011)

Tutkimuksen tavoitteet

(1) Selvittää, missä määrin opettaja-oppilasvuorovaikutuksen laatu on yhteydessä lasten työskentelytapoihin (aktiivinen ja passiivinen välttely), kun aikaisemmat koulutaidot, sukupuoli, ikä ja äidin koulutustausta kontrolloidaan

(2) Tarkastella, missä määrin lasten työskentelytavat ovat yhteydessä opettaja-oppilasvuorovaikutuksen laatuun, kun aikaisemmat koulutaidot, sukupuoli, ikä ja äidin koulutustausta kontrolloidaan

Osallistujat

- Otos **166** lasta (76 tyttöä, 90 poikaa) kolmesta eri kunnasta (samat lapset 1. ja 2.luokalla)
- 70 luokkaa, 2–4 lasta per luokka osallistui koulupäivän aikana yksilötutkimukseen, jossa tehtiin luku- ja laskutaitoa kartoittavia tehtäviä
- 32 luokanopettajaa osallistui vapaaehtoiseihin havainnointeihin
(**25** pysyi samana 1-2 lk, myös pienluokat ym jätettiin pois analyysistä)
- Opettajat, jotka osallistuivat havainnointeihin, eivät eronneet merkitsevästi muista aineiston opettajista

Opettaja-oppilasvuorovaikutus

- **CLASS K-3** (Pianta, La Paro, & Hamre, 2008)
- Luokkia havainnoitiin kahtena eri päivänä (3 oppituntia x 2), kaksi havainnoijaa paikalla
- Havainnoijien välinen yksimielisyys oli hyvä (ICC = .80)
- 10 osiota arvioitiin asteikolla 1-7: matala (1,2), keskimääräinen (3-5), ja korkea (6,7) laatu.
- **Tunnetuki** $\alpha = .97$ (1lk), $.98$ (2lk);
- **Ryhmän toiminnan organisointi** $\alpha = .87$ (1lk), $.97$ (2lk);
- **Ohjauksellinen tuki** $\alpha = .93$ (1lk), $.97$ (2lk)

VUOROVAIKUTUKSEN LAATU

(CLASS Pre-K; K-3; Pianta ym. 2008)

Tunnetuki

Myönteinen ilmapiiri

Kielteinen ilmapiiri

Opettajan sensitiivisyys

Lasten näkökulmien
huomioiminen

Toiminnan organisointi

Käyttäytymisen säätely

Tuotteliaisuus

Ohjauksen muodot

Ohjauksellinen tuki

Käsitteiden oppiminen

Kielellinen
mallintaminen

Palautteen laatu

CLASS-observointimenetelmä: 20 min sykliä

Arviointi : 1-2 = matala; 3-5 keskimääräinen; 6-7 korkea laatu

Työskentelytavat

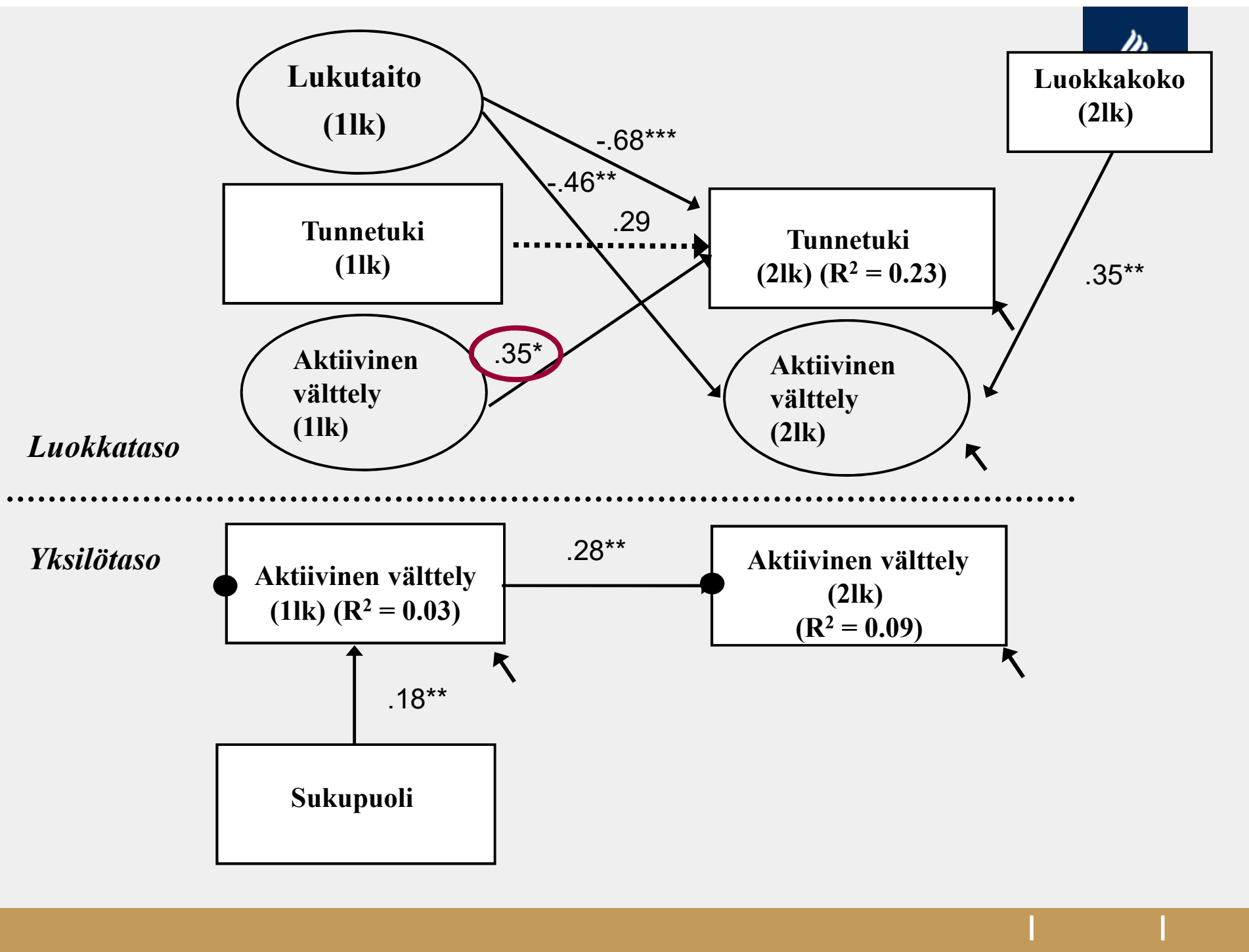

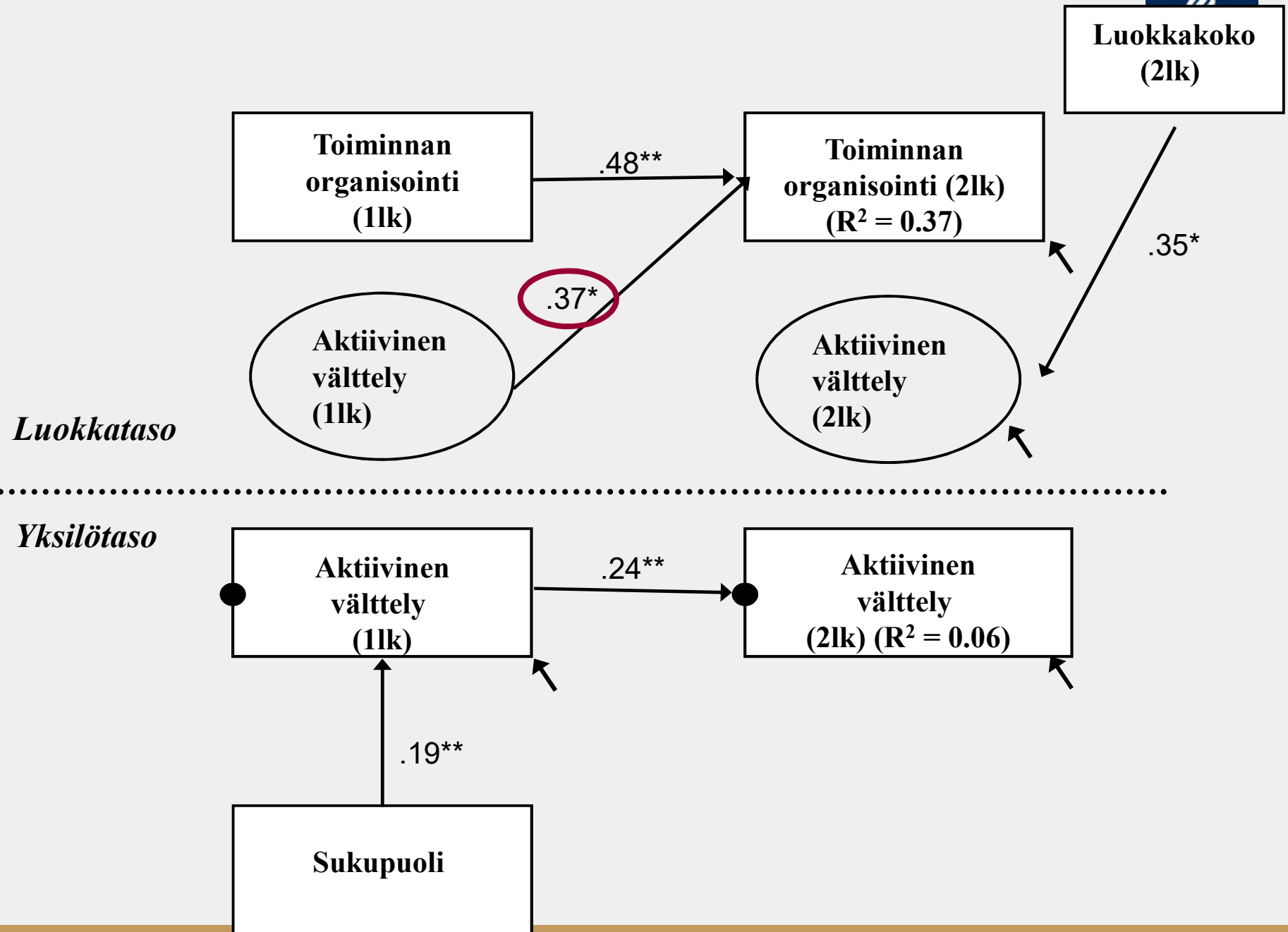
- Koulutetut testaajat arvioivat yksilötestaustilanteen jälkeen lasten tyypillistä toimintaa käyttäen Observer-rating Scale of Achievement Strategies (OSAS; Nurmi & Aunola, 1998) -mittaria
- Kuusi väittämää, joista kaksi kuvaa aktiivista (esim. *Jos tehtävässä ilmenee vaikeuksia, lapsi alkaa tehdä jotain muuta*) ja neljä passiivista välttelyä (esim. *Jos tehtävässä ilmenee vaikeuksia, lapsi lopettaa tekemisen ja jää passiivisesti odottamaan*)
- **Aktiivinen välttely** $\alpha = .89$ (1lk), $.88$ (2lk)
- **Passiivinen välttely** $\alpha = .82$ (1lk), $.74$ (2lk)

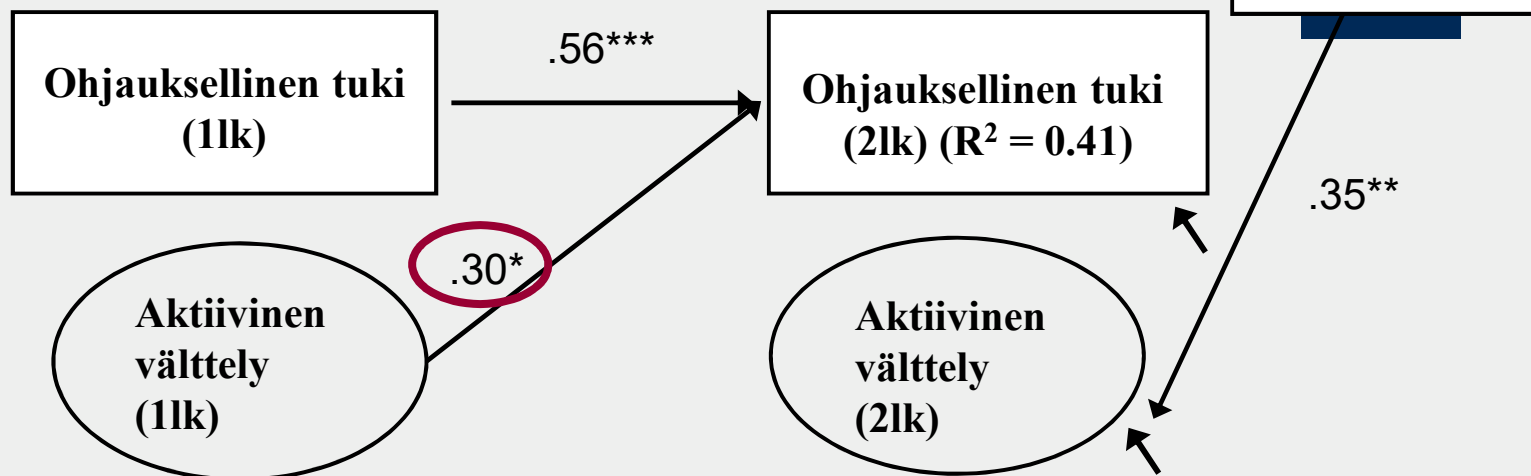
Kontrollimuuttajat

- **Sanatason lukutaito** (ALLU; Lindeman, 1998) ja **aritmeettiset taidot** (Aunola & Räsänen, 2007) testattiin 1. ja 2.lk
- **Lasten ikä** kuukausina 1.lk alussa ($M = 86.10$ kk, $SD = 3.38$ kk)
- **Luokkakoko** 2 lk 7-28 lasta ($M = 19.59$; $SD = 4.49$).
- **Äitien koulutustausta** (6.1% peruskoulu, 25.5% toisen asteen koulutus, 37% opistoasteen koulutus, 23% ammattikorkeakoulu/ alempi korkeakoulututkinto, ja 35% ylempi korkeakoulututkinto)

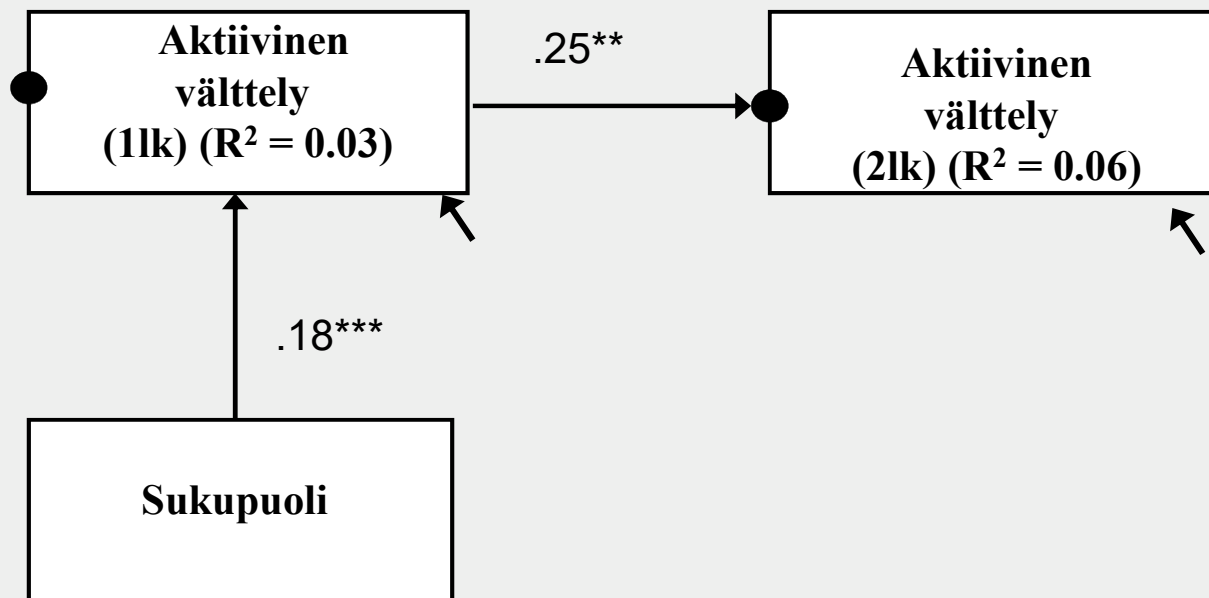

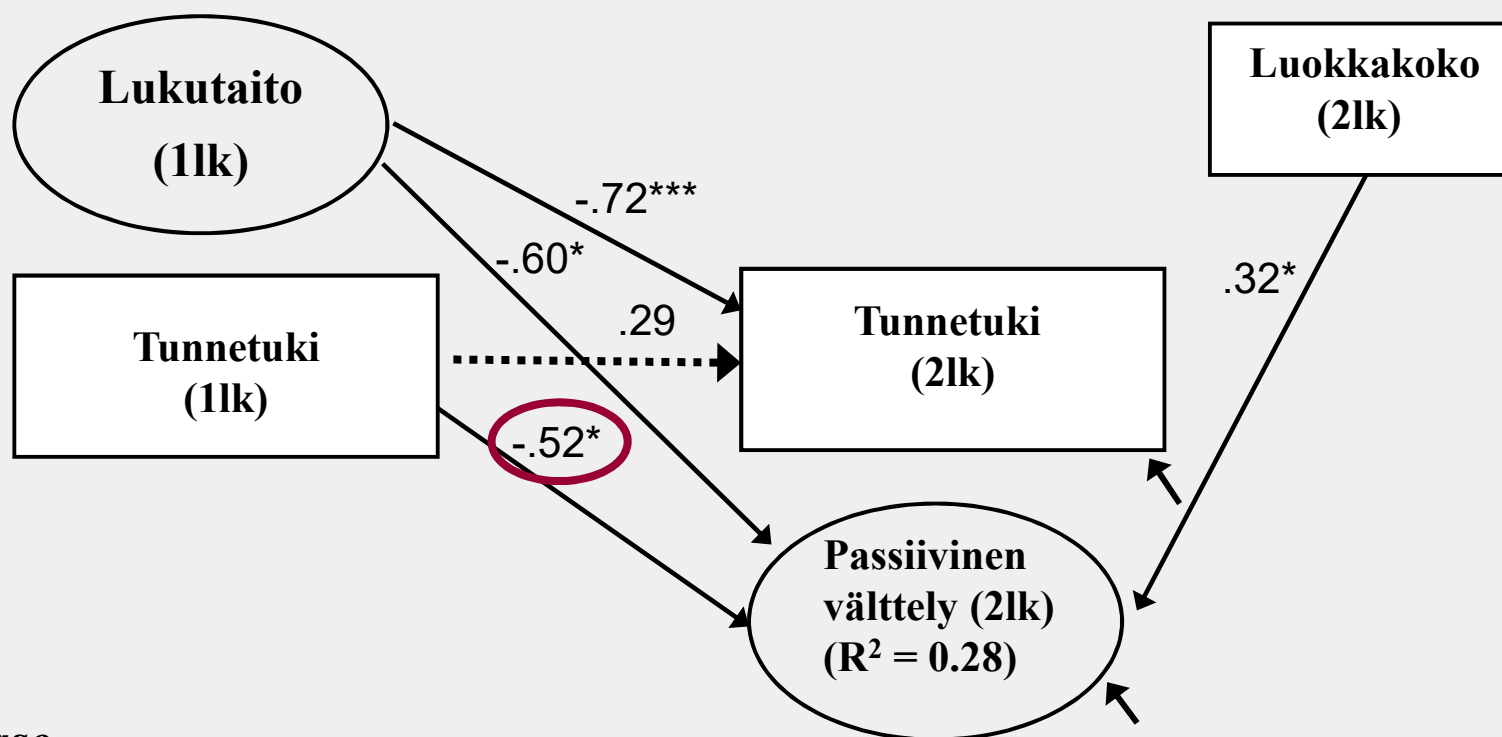

Luokkataso

Yksilötaso

Luokkataso

.....
Yksilötaso

Johtopäätöksiä

- Opettaja-oppilasvuorovaikutuksen kaksisuuntaisuus.
- Opettajat näyttävät reagoivan lasten **aktiiviseen tehtävien välttelyyn** panostamalla myöhemmin opettaja-oppilasvuorovaikutuksen laatuun (vrt. Nurmi ym., 2012) → tällainen toiminta näkyvämpää ja häiritsevämpää?
- Erityisesti **tunnetuella ja ilmapiirin laadulla** on merkitystä lasten aktiiviselle yrittämiselle ja tehtäviin keskittymiselle haastavissa tilanteissa
- Passiivisesti välttelevien lasten tunnistaminen haastavaa: Saavatko he tarvitsemansa tuen ja rohkaisun?

Mitä tulokset voisivat merkitä luokanopettajan työtä ajatellen?

- Opettajan sensitiivisyys, lämpimyys ja oikea-aikainen tarpeisiin vastaaminen
- Yhteisöllisyyden tukeminen
- Jokapäiväisen kohtaamisen tärkeys

Keneksi opettamasi lapset osoittautuvat?

Millaisilla tunteilla, millaisella asenteella, oppimiskyvyllä, ajatteluvoimalla, taistelutahdolla, sinnikkyydellä, kypsyydellä, mielikuvituksella tai rohkeudella nämä lapset ovat luokassasi oppimassa?

Miten valmis sinä opettajana olet tutustumaan näihin erilaisiin oppilaisiisi ja huomioimaan heidän erityisiä piirteitään?

